

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

BBC

Dünya Raporu

Earth Report

Doğanın kahramanları

İnanılmaz Taklit

Ortalama yaşam süreleri 50 yıl olduğu tahmin edilen kaplumbağalar, yumurtalarını bıraktıkları kumlarda bir yuvaya göre çok daha geniş bir alan kazıyorlar. Böylece yırtıcıları yanıltmak istiyorlar. İnanılmaz olan; anneleri onlara hiçbir şekilde öğretmediği halde tıpkı annelerinin davranışlarını taklit ediyor olmaları. Bu davranışları genlerine kazanmış.

Dişiler yumurtladıktan sonra yavrularla ilgilenmek için geri gelmiyorlar. Yavrular kendi başlarının çaresine bakıyor ve doğada tek başlarına büyümeye çalışıyorlar. Denizde çok zarif olmalarına rağmen kumda oldukça hantal olan deniz kaplumbağaları, 180 milyon yıldır aynı işi yapıyorlar.

BBC

Dünya Raporu

Earth Report

Doğanın kahramanları

Genel Yönetmen: Bülent ÖZÜKAN
Genel Müdür: Nilgün ÖZÜKAN
Genel Sanat Yönetmeni: Murat ÖNEŞ

Editör: Deniz KARAKAŞ

Tasarım: İbrahim C. YILGAZ
Grafik: Ümit VURGUN, Hazan KOLTUK

Katkıda Bulunanlar: Begüm GÜNERİ, Hazan KOLTUK

Dış İlişkiler: Mısra Öncel ERKAYA

© 2011 Boyut Yayıncılık ve Tic. A.Ş.

YAYINLAYAN

BOYUT

Koza Plaza A Blok K: 26 Tekstilkent 34235
Esenler / İstanbul
Tel: +90 212 413 33 33 / Fax: +90 212 413 33 34

BASKI

Boyut Matbaacılık A.Ş.
Yüzyıl Mah. Matbaacılar Sitesi, 1. Cadde No:115 34204
Bağcılar / İstanbul, Turkey

Kültür Ürünleri Danışma Hattı
444 53 53

Boyut ürünlerini edinmek için yukarıdaki
telefon numarasından gönderim ücreti
ödemeden sipariş verebilirsiniz.

www.boyutstore.com

e-mail: info@boyut.com.tr

Bu Kitap Hakkında

Dünya Raporu'nun bu kitabında; gezegenin gizli kahramanlarını ve olağanüstü güçlerini tanıyacağız. Kanatlarının güzelliğiyle yüzyıllardır insanları büyüleyen kelebeklerin, on bir dünya turuna bedel bir yolculuğa çıkarak mucizevi göçlerine şahit olacağız. Milyonlarca kelebeğin Meksika ormanlarında bir arada kış uykusuna yatarak geri dönüş hikayelerini öğrenirken, yolculuklarının son durağı insanlar tarafından yok edilince, gezegenin yaşayacağı ekosistem dengesizliklerini okuduğunuzda çok şaşıracaksınız.

Tüm canlı türlerinin yaşamlarının ve nesillerinin devamlılığının küçücük bir çift kanatta taşındığını biliyor muydunuz? Etrafımızda uçuşmalarından çok hoşlanmasak da arılar gezegendeki yaşam formlarının yenilenmesini ve devamlılığını sağlayan doğa kahramanlarıdır. Ancak sayıları ilginç bir şekilde azalmaya başladı! Dünya Raporu'nun bu kitaptaki son durağı ise Afrika. Gabon'daki muhteşem vahşi yaşam sakinleriyle tanışacak, gerçek gözyaşları dökene ve nesilleri tükenme tehlikesiyle karşı karşıya olan deniz kaplumbağalarının yumurtalarını bırakmak için verdiği müthiş mücadeleye tanık olacaksınız.

İçindekiler

MEKSİKA: KELEBEK KANADINDA	4
Muhteşem Doğa Olayı Tehlikede	6
Kelebekler	8
Michoacan	12
11 Kez Dünya Turuna Bedel	15
Günde 100 Km	16
Hava Durumunu Önceden Biliyorlar	18
Gökbilimci Kelebekler	20
Kışlık Yaşam Alanları Yok Ediliyor	21
Zorunlu Mikro İklim	22
Kaçak Ağaç Kesimleri	23
150 Milyon Adet Kelebek	24
İNSANLIĞIN KADERİNİ TAŞIYAN KANATLAR: ARILAR	26
Kovanlar Yok Oluyor	28
Arılar Hakkında	30
Koloniler	33
İnsanlığın Geleceği	34
Parazitler	38
İşgal	40
MİLLİ PARK CENNETİ GABON	43
Gabon'da Vahşi Yaşam	45
Gabon Kuşları	46
Deniz Kaplumbağaları	54
En Büyük Engel	66
Sanayi Avlanma	69
Ağlayan Kaplumbağa	70
İnanılmaz Taklit	72

MEKSİKA: KELEBEK KANADINDA

Kelebeklerle birlikte
Kanada'dan başlayıp,
Meksika'da noktalan
mucizevi bir yolculuğa
çıkma ne dersiniz?
İnanılmaz bir doğa harikası
olarak nitelendirilen
kelebeklerin muhteşem göçleri
sonrası üremeleri ne yazık ki
ormanların yok edilmesi
sebebiyle tehdit altında!

Muhteşem Doğa Olayı Tehlikede

Küçük bir Meksika ormanında yeniden üremek için 5 bin km kateden kelebeklerin muhteşem göçü, toplu halde yollarının sonunda ulaşmak istedikleri ormanların yok edilmesi nedeniyle bir daha tekrarlanmayabilir. Kelebek gibi küçük bir canlının minicik kanatlarıyla gerçekleştirdiği bu uzun yolculuğun kahramanları ise hükümdar kelebekler!

Kelebekler

Kelebekler Lepidoptera takımına ait, gündüz uçan böcekler olarak tanımlanabilir. Kelebeklerin yaşam döngüsü yumurta, larva, krizalit ve yetişkinlik dönemlerinden oluşur. Geniş ve genellikle renkli kanatlara sahip olan kelebeklerin uçuşları ise gözle görülür şekilde titrektir.

Hükümdar kelebekleri ise otsu, eşek marulu kelebekleridir. Dünyada adı ve görüntüsü en çok bilinen kelebek türlerinden olan hükümdar kelebekleri, Yeni Zelanda, Kanarya Adaları, Avustralya'da da görülür.

Doğanın kahramanları

Hükümdar kelebeklerinin kanatları portakal rengi üzerine siyah desenlidir. Dişi hükümdar kelebeklerinin kanatlarında daha koyu damarlar varken, erkek kelebeklerin arka kanatlarının ortasında nokta bulunur ve erkek kelebekler dişilerden daha büyükçedir.

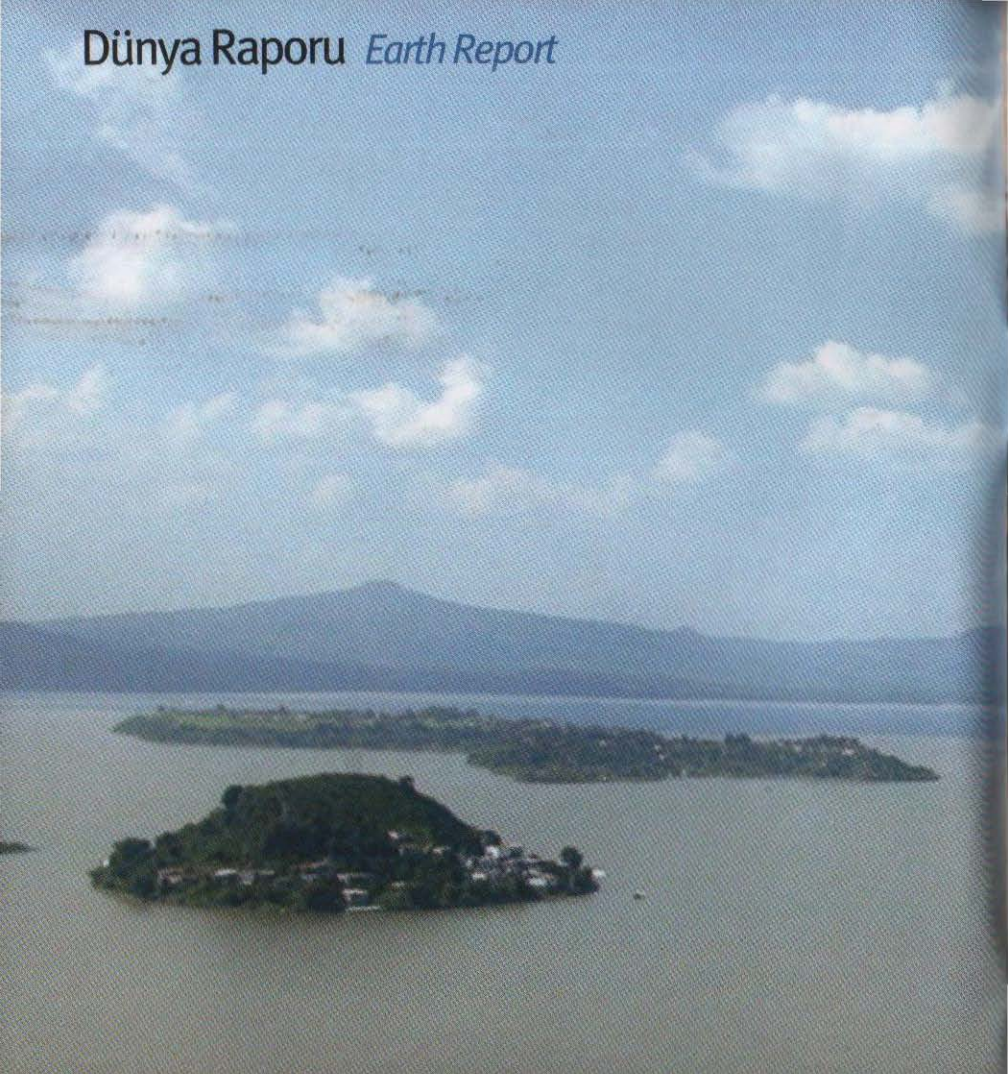
Hükümdar kelebeklerinin dünyaca tanınmasının en önemli sebebi, güneğe doğru gerçekleştirdikleri ve oldukça uzun sayılacak göçleridir ki bu göç, soylarının üç, dört nesli ile gerçekleşir. Kelebeklerin göç ediyor olmasından çok, aldıkları yolun uzunluğu inanılmazdır. Yaz aylarında yola çıkan kelebekler, kışın aynı yolu geri dönerler.

Hükümdar kelebekleri kuşlar gibi hem kuzeye hem de güneye göç eden tek kelebek türüdür. Ancak bu yolculuğu başından sonuna tamamlayabilen kelebek olmaz. Dişi kelebekler bu göçler sırasında gelecek nesilleri dünyaya getirirler.

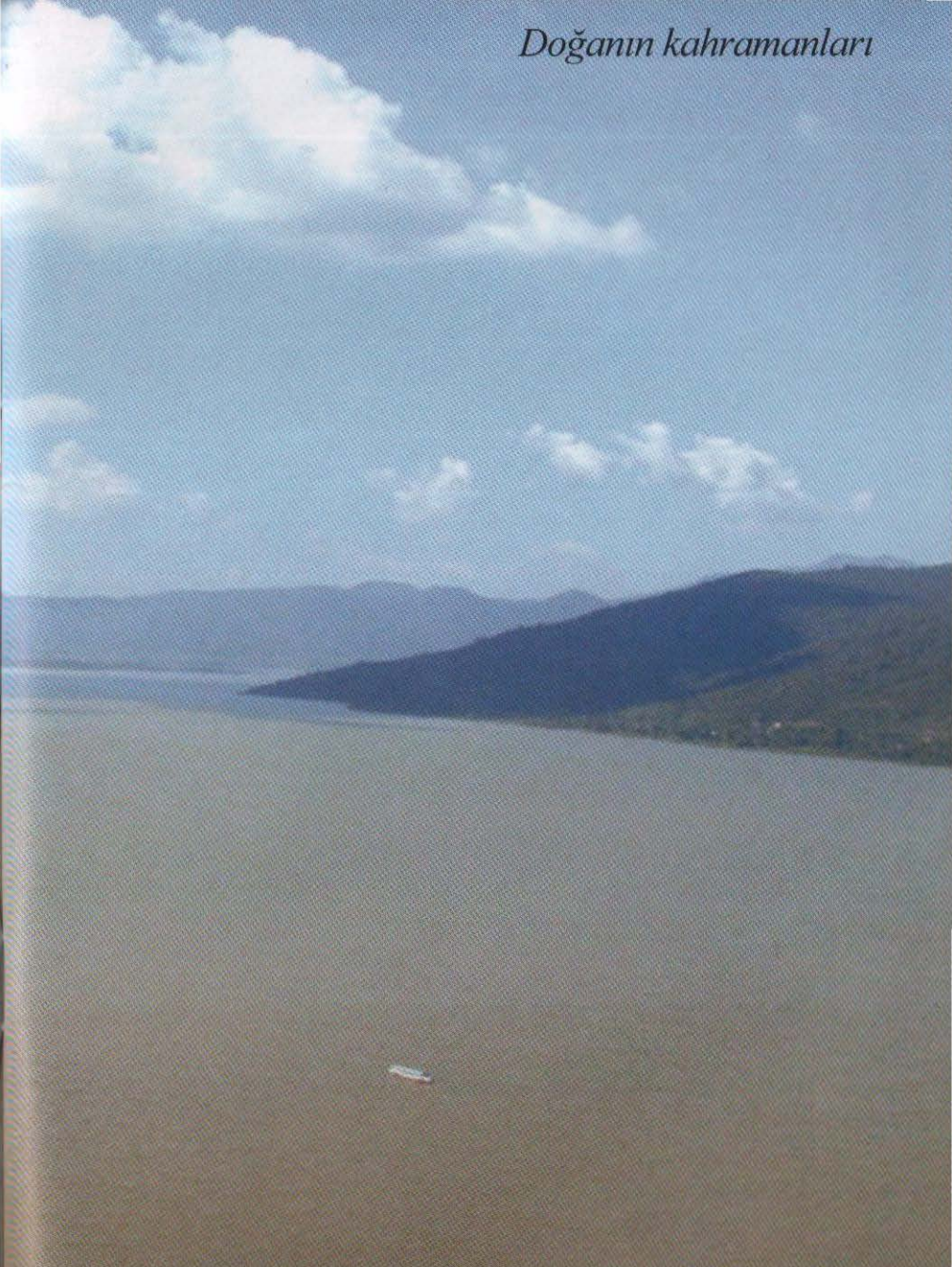
Ekim sonunda Kanada'nın Kayalık Dağları'ndan yola çıkan kelebekler, Meksika'ya doğru uzanarak, Michoacan bölgesinin çam ve meşe ormanlarına varırlar. Bu yolculuğun aldığı zaman, çoğu kelebeğin ömrünü aşar. Yaz başlarında dünyaya gelen kelebeklerin ömrü iki ay kadar sürmektedir. Yaz mevsiminin son yenidoğanları ise yavrulayamayacakları bir döneme girerek yedi ay kadar yaşayabilirler. Bu dönemde kelebekler kışı geçirebilecekleri bölgelere doğru yola çıkarlar. Şimdi bu inanılmaz doğa olayına bizzat tanıklık edeceğiz.

Michoacan

Meksiko kentinin 100 km batısında, Meksika'nın tam ortasında, Michoacan bölgesi yer alıyor. Pasifik Okyanusu'ndan başlayıp, ülkenin merkezindeki yüksek dağlar boyunca uzanan Michoacan, çam ve meşe ormanlarıyla barış cennetini andıran bir görüntüye sahiptir. Birkaç hektarlık alana yayılan iğne yapraklılar ormanı, her kış on milyonlarca kelebeğin kutsal mekanı haline geliyor.

11 Kez Dünya Turuna Bedel

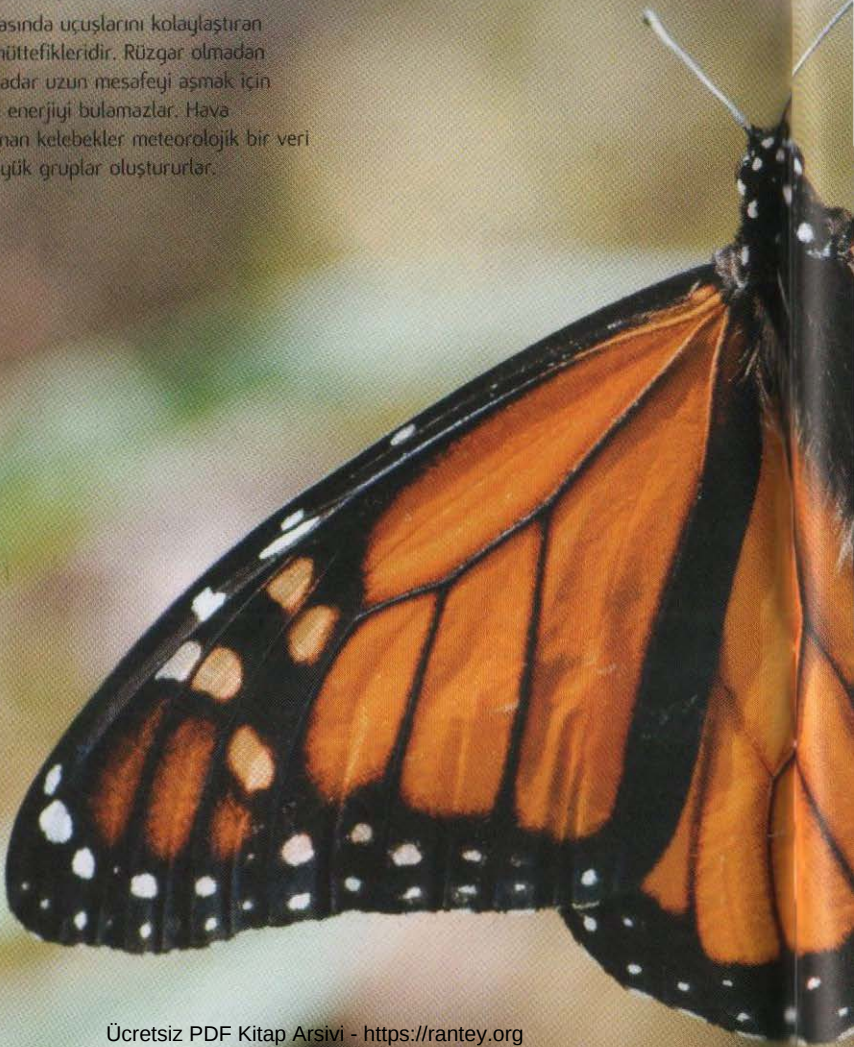
Hükümdar kelebeklerinin inanılmaz yolculukları, ilk kez 1975'te keşfedildi. Uzun araştırmalar yapan bilim adamları, son derece uzun bir yolculuktan sonra her yıl kelebeklerin bu bölgeye geldiklerini tespit ettiler. Bu, dünyadaki en büyük böcek göçüydü. Kelebekler Kanada'dan başlayıp Meksika'da son bulan 5 bin km'lik bir yolculuk yapıyorlar. Bir insan için bu yolculuk, 11 dünya turuna eşdeğerdir.

Kelebeklerin yolculuğu her yıl binlerce mil kuzeyde başlıyor. Yaz sonunun gelmesi, kalkış için bir işaret görevi görür. Sıcaklık azalır, günler kısalmaya başlar. Hükümdar kelebek hiç bilmediği Meksika'nın sıcak bölgelerine ulaşabilmek için 3 aylık bir yolculuğa çıkar. Bu şaşırtıcı göçün incelenmesi, bu yolculuğu izleyen bazı böcek bilimciler sayesinde gerçekleştirildi.

Günde 100 Km

On cm boyunda ve yarım gramdan daha hafif olan hükümdar keleklerinin performansları olağanüstüdür. Günde 100 km'den fazla yol alarak serüvenlerle dolu bir yolculuk yaparlar.

Bu yolculuk sırasında uçuşlarını kolaylaştıran rüzgar, en iyi müttefikleridir. Rüzgar olmadan kelekler bu kadar uzun mesafeyi aşmak için gerekli gücü ve enerjiyi bulamazlar. Hava akımlarıyla taşınan kelekler meteorolojik bir veri haline gelen büyük gruplar oluştururlar.

Hava Durumunu Önceden Biliyorlar

Ebatları son derece minik olan bir böceğin bu kadar uzun bir yolculuk yapması inanılmazdır. Karşılaşabilecekleri hava koşulları arasında şiddetli yağmurlar, fırtınalar ve yıldırımlar da vardır. Kelebekler hava koşullarının uygun olmadığını görüp, ne zaman ara vermeleri gerektiğini de bilirler. Büyük denizleri ya da geniş ovaları geçip hedeflerine varabilmek için rüzgarın doğru yönde esmesini, fırtınanın dinmesini beklerler. Bu durum bilim adamları tarafından da son derece şaşırtıcı bulunur.

Gökbilimci Kelebekler

Kelebeklerin yönlerini nasıl bulduğunu anlayabilmek için çeşitli deneyler yapan bilim adamları, Kansas bölgesinde yakaladıkları kelebekleri 1500 km doğuya götürdüler. Kelebekler ilk önce hala Kansas'talarımış gibi yollarına devam ettiler. Birkaç gün sonra ise durumu anlayıp yollarını değiştirdiler. Bunun anlamı; kelebeğin bir şekilde gökbilimsel, belki de manyetik bilgilere sahip olduğu ve bunları yönlerini tayin etmek için kullandıklarıdır. Bu mükemmel bir biyolojik fenomendir. Ancak bu doğa mucizesi, kelebekler için hayati önem taşıyan göç sonu bölgelerinin tahribatıyla tehdit altına giriyor.

Kışlık Yaşam Alanları Yok Ediliyor

Kelebeklerin gerçekleştirdiği mucizevi yolculuk, bazı tutkunları hayrete düşürse de doğanın kendisi, insanların yarattığı dünya karşısında gerilemeye devam ediyor. Kelebek, yol boyunca ormanlar, bataklıklar ve geniş ovalar üzerinde uçmuyor, asfalt okyanusları, gökdelen ormanları ve boğazına kadar kimyasal ilaçlara batmış tarlalar üzerinde uçuyor. Kelebekler Meksika ormanlarına ulaştıklarında, kışlık kutsal mekanlarının insan faaliyetiyle harap edildiğini görüyor.

Zorunlu Mikro İklim

Michoacan'da 3 bin m. yükseklikteki dağları kaplayan ağaçlar, kelebekler için zorunlu bir mikro iklim oluşturuyor. Kötü hava koşullarından korunmak ve ısısından yararlanmak için milyonlarcası ağaç gövdelerine yapışırlar. Ağaç gövdeleri ne kadar büyük olursa ısıyı o kadar çok muhafaza ederler. Tam da bu nedenle ormanı olduğu haliyle korumanın önemi büyüktür. Ağaçların da mümkün olduğunca fazla büyümesini ve böylece kelebeklerin soğuk dönemlerde korunmasını sağlamak şarttır.

Kaçak Ağaç Kesimleri

Orman günümüzde küçülmeye devam ediyor. 1986 tarihinde çıkarılan ve ormanları korumayı hedefleyen yönetmeliğe rağmen, yok oluş sürmekte. Küçük bir bölgede dahi ağaçların kesilmesi, bölgeyi kelebekler için barınılmaz hale getirebilir. Kalan birkaç ağaç ise kelebeklere kış için yeterli koruma sağlayamayacaktır.

Kaçak şekilde gerçekleştirilen kazançlı ağaç kesimi gittikçe hızlanıyor. Bu işe bir son vermek için Dünya Bankası 4 bin hektarlık ormanı korumak için köylülere para yardımı yapıyor. Ancak yasa dışı kaçak odun kesim çeteleri her gün daha tehlikeli hale geliyorlar.

150 Milyon Adet Kelebek

Meksika ormanlarında kendileri adına verilen mücadeleden habersiz olan kelekler ise sonunda büyük göçlerini tamamlıyorlar. Kasım başında, köylerin üstünde büyük bulutlar halinde Michoacan bölgesine ulaşıyorlar. Bilim adamları bu keleklerin sayısının 100 ile 150 milyon arasında olduğunu tahmin ediyor.

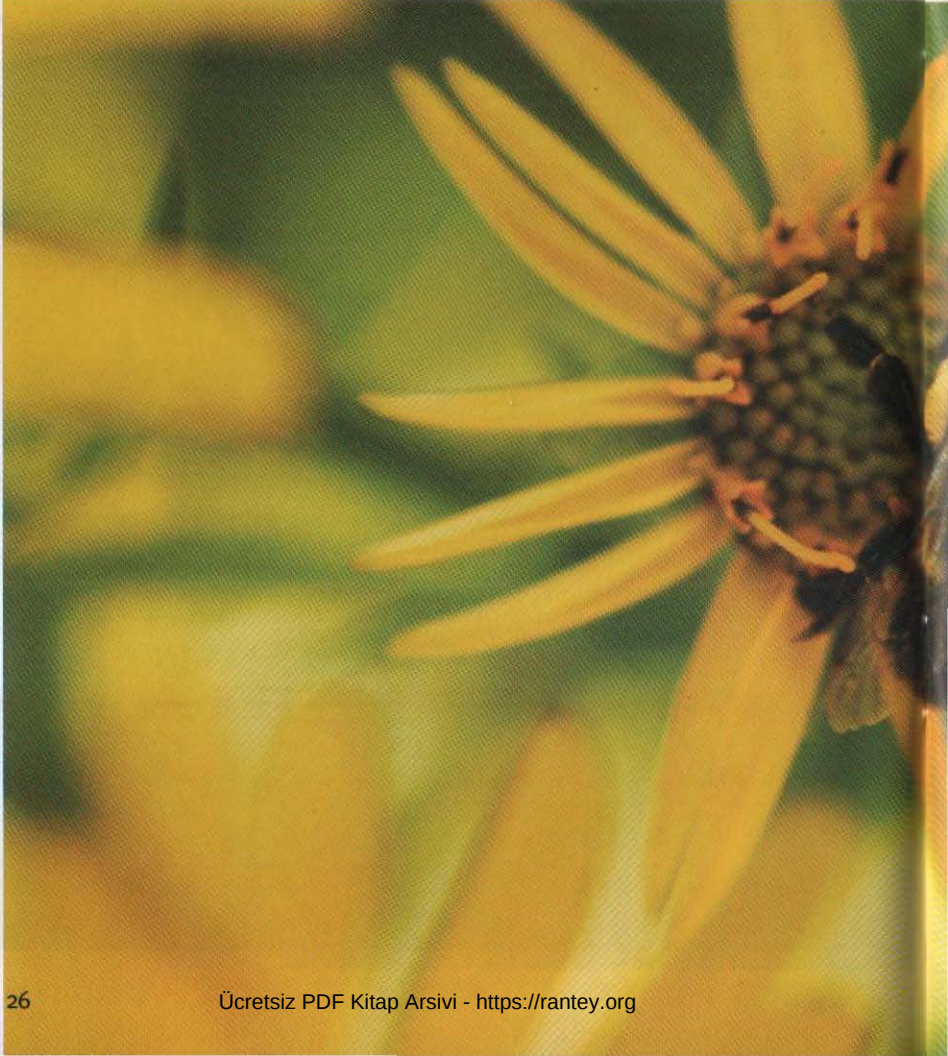
Kelekler tek bir hareket yapmadan, hiç beslenmeden, birbirleri üstüne yığılarak, 5 ay boyunca, uyanacakları o büyük güne dek kış uykusuna yatarlar. O kadar büyük kümeler halinde ağaç dallarında birikirler ki, dallar bükülür. Mart ayındaki ılık hava, kelekleri uyandırır. Aşırı ısıya çok duyarlı olan bu kelekler, Meksika topraklarının yaz sıcaklarına tahammül edemezler. Ve ilkbaharın başında kuzeye doğru tekrar yola çıkarlar.

Kanada'ya geri dönüş yolculuğunu gerçekleştirmek için 4-5 kuşak kelek gerekir. Oysa kuzeyden güneye yolculuk etmeleri için tek bir kelek yeterlidir. Dünyanın en olağanüstü göçünün sonsuza dek durması için birkaç ağacın kesilmesi yeterli olacaktır.

İNSANLIĞIN KADERİNİ TAŞIYAN KANATLAR: ARILAR

Albert Einstein'a göre; eğer arılar yeryüzünden yok olursa, insanlık sadece birkaç yıl hayatta kalabilir. Einstein'ın haklı olup olmadığını anlamamıza az kalmış olabilir. Çünkü arıların sayısı tehlikeli bir şekilde azalıyor!

Kovanlar Yok Oluyor

Genelde etrafta uçuşurken kovaladığımız, birlikte yaşamaktan pek hoşlanılmayan bu küçük yaratıkların gezegen için hayati önemi olduğunu söylemekle işe başlayabiliriz. 2000'li yılların başından itibaren, bilerek ya da bilmeyerek milyarlarca arının yok oluşuna tanıklık ediyoruz. Ve yok oluş hızlanıyor. Avrupa kovanlarındaki arıların yüzde 90'ı şimdiden yok oldu. Korkutucu değil mi?

Arı ölümleri tarımda kullanılan kimyasal ilaçların da arasında bulunduğu birçok faktörün bir araya gelmesinden ileri geliyor. Arılar on binlerce bitkinin yeniden üretimi için zorunlu hayvanlardır. Çünkü erkek polen tohumlarını çiçeklerin dişi kısımlarına taşıırken tozlaşıyorlar. Yediğimiz meyveler arılar sayesinde çoğalıyor ve Avrupa'da yetişen meyvelerin yüzde 84'ü arılarla tozlaşıyor. Eğer insanoğlu yeryüzünde 100 milyon seneden beri var olan böcekleri de tehdit edecek noktaya geldiyse, gezegen gerçekten büyük bir tehlike içinde demektir.

Arılar Hakkında

Tozlaşmadaki rolleriyle bilinen arılar, kısaca uçan böcekler olarak tanımlanabilirler. Henüz tanımlanmamış türleri hariç, 20 bine yakın türü bulunan arıların en bilineni, elbette bal arılarıdır. Antarktika hariç, böceklerle tozlaşan bitkilerin bulunduğu tüm bölgelerde yaşayabilirler.

Arılar bitki özü ve polenle beslenmeye uyum sağlamışlardır. Bitki özlerinden enerji sağlarlar ve toplanan polenlerin çoğu larvadaki yavruları beslemek için kullanılır.

Arıların çiçeklerden öz toplamalarını sağlayan ilginç ve türe özgü, uzunca bir dil yapıları vardır.

Koloniler

Çiçekli bitkilerin çoğu, tozlanma konusunda hayati bir şekilde arılara bağımlıdır. Ancak arı türlerinin önemli bir bölümü tehlike altındadır. Bal arısı kolonilerinde fark edilir bir azalma yaşanmaktadır. 20 bine yakın türüyle arılar son derece özel bir beslenme düzeniyle donatılmışlardır. Öncelikleri, topladıkları nektar ve polenlerle tozlanmayı sağlamaktır. Arılar olmasaydı, çiçekli bitkilerin tamamına yakını yok olurdu. Bu, tarımsal bitkiler için de geçerlidir.

Tehlike altındaki arıların çoğu; yaşam alanlarının tahribatı ve böcek ilaçlarının yanlış kullanımını da içeren insan faaliyetlerinden muzdariptir. Arı türlerinin önemli bir bölümü çok iyi bilinmemekle birlikte, bu türlere ne olduğu da tam olarak tespit edilememektedir.

Bazı araştırmacılara göre arı kolonilerindeki ani sayı azalması, belki de arıların kurtuluşu olabilir. Çünkü; batı bal arıları özellikle tarımsal ürünlerin tozlanmasında da etkili türler olduğundan ve herkesçe çok iyi tanındıklarından, hem uzmanlar tarafından hem de arıcılar tarafından alınıyorlar. Hem de önemli sayılarda. Tutulan bu arılar, türün kurtuluşu olabilir. Eğer bal arılarına tam olarak ne olduğu bulunabilirse, sorun tespit edilirse, pek çok diğer türün kurtuluşu için bir şans doğacak.

İnsanlığın Geleceği

Ekosistemin karmaşık yapısı ve işleyişi hakkında çok az bilgi sahibi olduğumuzun farkına varmak çok önemli. Tehlike altındaki türleri korumak, fedakarlık gerektiren ya da alınacak bir risk olarak görülmemelidir. Çünkü asıl güvenceye aldığımız kendi geleceğimizdir. Özetle, arıları kurtarırsak hem kendi ırkımızı hem de tüm gezegeni kurtarmış olacağız.

Bazı meyveli ağaçlar
arılar olmadan kendi
kendilerine tozlanabiliyor
olsa da, bu ağaçlarda
büyüyen meyveler kuru
ve lezzetsiz olacaktır.

Arıların sayılarındaki azalma, basit bir problem olarak görülmemelidir. Ve bu azalma sadece böcek ilaçlarından zehirlenmeler sonucu ortaya çıkmamıştır. Sebepleri henüz tam olarak kesinleştirilmemiş olsa da bu durum; bilinen pek çok etkenin bir araya gelmesinden ya da henüz düşünülmemiş faaliyetlerden de doğmuş olabilir. Düzenli olarak arı toplayıcılığı yapan uzmanlar konuyla ilgili araştırmalarını sürdürmektedirler.

Arıların sayılarının azaldığını duymak, insanlar için açık havada daha rahat piknik yapabilecekleri anlamına gelebilir. Ancak insanların farkında olmadığı asıl şey, çimlerin üzerinde piknik yaparken dişlediğiniz o lezzetli ve sulu elmanın oluşmasında hayati rolün arılara ait olduğudur. Amerika'da bal arılarının 100'e yakın ürünün yetişmesinde rol oynadığı tespit edilmiştir. Amerika'da tüketilen toplam besinlerin üçte biri böcek ilacı kullanılmış bitkilerden oluşuyor. Dolayısıyla yaşam alanlarının tahribatı, böcek ilaçları, parazitler ve otlaklar gibi nedenlerle yok olmaya başlayan arıların nesillerinin devamını sağlamak, yiyecek üretimi ve miktarı için son derece önemlidir.

Parazitler

Bal arılarını tehlikeye sokan faktörlerin başında parazitler yer alıyor. Arıların yemek borusuna yerleşen maytlar, içeriden arıların kanını emerler. Diğer parazit türleri de peteklerin içinde yetiştirilen yavruların yakınlarında tekrar üreyebilir ve tüm kovana zarar verebilirler. Eğer bir kovanda parazitler yaşıyorsa, özellikle maytlar tarafından kovanlara çeşitli hastalıklar da taşınmış anlamına gelir. Bulaştırılan bu hastalıklardan kimi arıların kanatlarına zarar verirken, yeni doğacak arı yavrularının da uçuş yeteneklerinin mutasyona uğramasına sebep olabilirler.

90'lı yılların sonuna kadar maytların sayıları hızla arttığı için bal arılarının nesli neredeyse yok olma noktasına geldi. Arıcılar da aynı dönemlerde ellerindeki arıların yüzde 85 kadarını kaybettiler ancak kaybedilen arıların yerine bir yıl sonra güneyden getirilen yeni arılar kondu.

İşgal

Arıların yaşam alanlarının yok edilmesi, önemli tehditler arasındadır. Arıların yaşam alanları insanlar tarafından işgal edilip, yerlerine alışveriş merkezleri, iş merkezleri, park alanları ya da evler inşa ediliyor. Oysa bal arılarının doğada yuva yapabilmesi için geniş oyukları olan ağaçlara ihtiyacı vardır. Bu tür oyuklar büyük ağaçların orta bölümlerinde bulunur. Ancak ormansızlaştırma nedeniyle bu oyuklara sahip olan ağaçlar da yok edilmektedir.

Tarımsal faaliyetler ve hayvancılık nedeniyle de arılar üzerinde olumsuz etkilere sahibiz. Üstelik bu etkiler sadece bal arıları değil pek çok arı türünün de neslini tehdit ediyor. Çiçek açan doğal bitki örtülerinin yerini sığır otlakları, geniş ekenekler ve tek tip ekinler aldı. Bazı araştırmalara göre; koyunlar arıları ayaklarıyla ezerek öldürüyor, yer altı yuvalarına zarar veriyor ve tozlanmayı sağlayan besin kaynaklarını yok ediyorlar.

Arılar gezegendeki bitki türlerinden başlayarak tüm canlı türlerini etkileyen bir işleve sahiptir. Bu nedenle azalan sayıları dikkatle gözlenmeli ve gerekli önlemler alınmalıdır. Unutmayalım ki; arılar yoksa insanlık da yok!

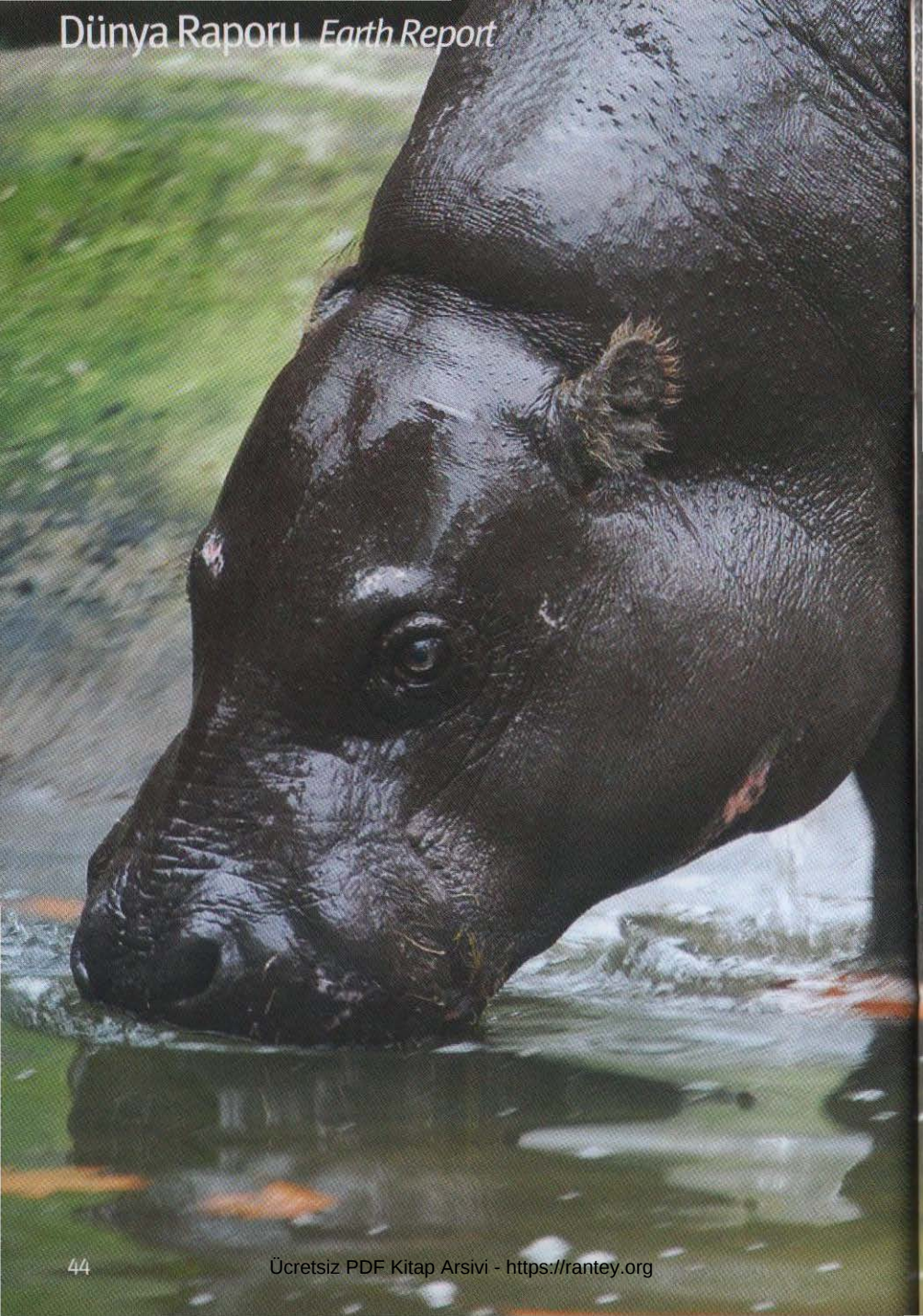

MİLLİ PARK CENNETİ GABON

Gabon, Afrika'nın ortasında, Atlantik sahilinde bulunan bir doğa harikasıdır. Barındırdığı bitki ve hayvan türlerinin çeşitliliğiyle göz kamaştıran bu bölgedeki türlerin çoğunun ortak özelliği; nesillerinin yok olma tehlikesiyle karşı karşıya olmasıdır.

Kamerun, Ekvator Ginesi Cumhuriyeti ve Kongo'yla sınırları bulunan Gabon bölgesi, Afrika'nın en değerli ulusal parklarına ev sahipliği yapıyor. Temel geçim kaynağı petrole dayalı olan bölgenin ekonomisi çok da iyi olmamakla birlikte, yoksul sayılabilecek Gabon'un bir başka rengi ise denize kadar uzanan ormanları. Filler plajlarında dolaşüyor, limandan salınan binlerce ağaç kütüğü karaya vurarak barajlar oluşturuyor ve diğer kaçak kesilmiş ağaç gövdeleri ise kaplumbağaların yuva yapmalarını engelliyor. Bu olumsuz tabloya rağmen Gabon, doğal çevreyi koruma faaliyetleriyle de bilinen bir bölge. Öyle ki toprakların yüzde 10'undan fazlası 2000'i yılların başında ulusal park sistemine dahil edildi. Toplam on üç adet koruma altında ulusal parkı bulunan Gabon, dünyanın en geniş doğal park alanlarından birine sahip.

Gabon'da Vahşi Yaşam

İlman bir iklime sahip olan Gabon, deniz seviyesinden çok yüksek değildir. Kıyı gölleri ve geniş nehirlerinin yanı sıra, bölgenin büyük bölümünün tropik yağmur ormanlarıyla kaplı olması da, barındırdığı türlerin çeşitliliğini açıklamaya yetiyor.

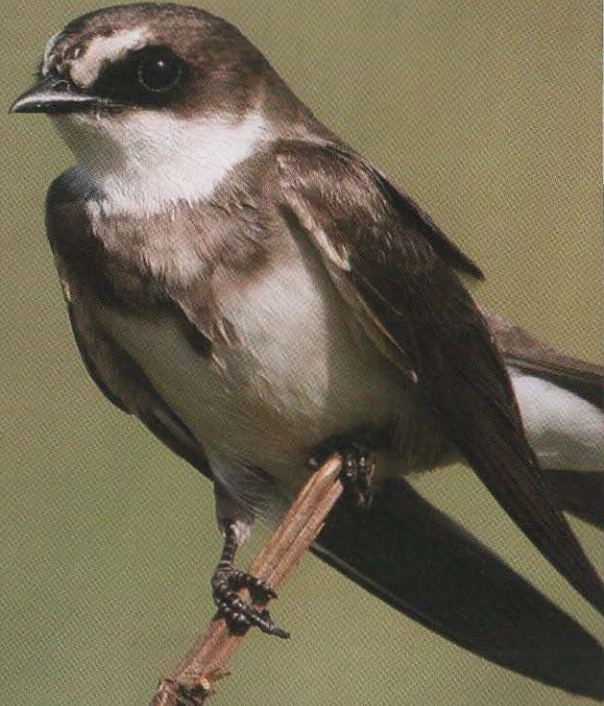
Gabon'un ev sahipliği yaptığı hayvan türlerinin çoğu, Dünya Raporu'nun nesli tehlike altında olduğu için özel ayrıntılarıyla ele aldığı özel türlerden oluşuyor. Bunların arasında orman bufalosu, antilop ve su aygırları da yer alıyor.

Gabon vahşi yaşamını anlamak için bölgeyi yaşam alanı olarak seçen hayvan türlerini iyi tanımak gerek. Sempanzeler ve goriller de Gabon sakinleri arasında. Afrika'da bulunan gorillerin yüzde 80'i bu bölgede bulunuyor. Pek çok maymun türünü bir arada görmenin mümkün olduğu bölgede mandriller de mevcut.

Gabon Kuşları

Gabon'da 700'e yakın kuş türü yaşamaktadır. Bu kuşların hiçbiri yaygın olarak rastlanan türler değildir. Bir kısmı tehdit altında, bir kısmı ise nesli tehlikeedeki türler arasındadır.

Afrika nehir martinleri yeryüzünde yalnızca
Kongo ve Gabon'da görülen kus türlerindendir.

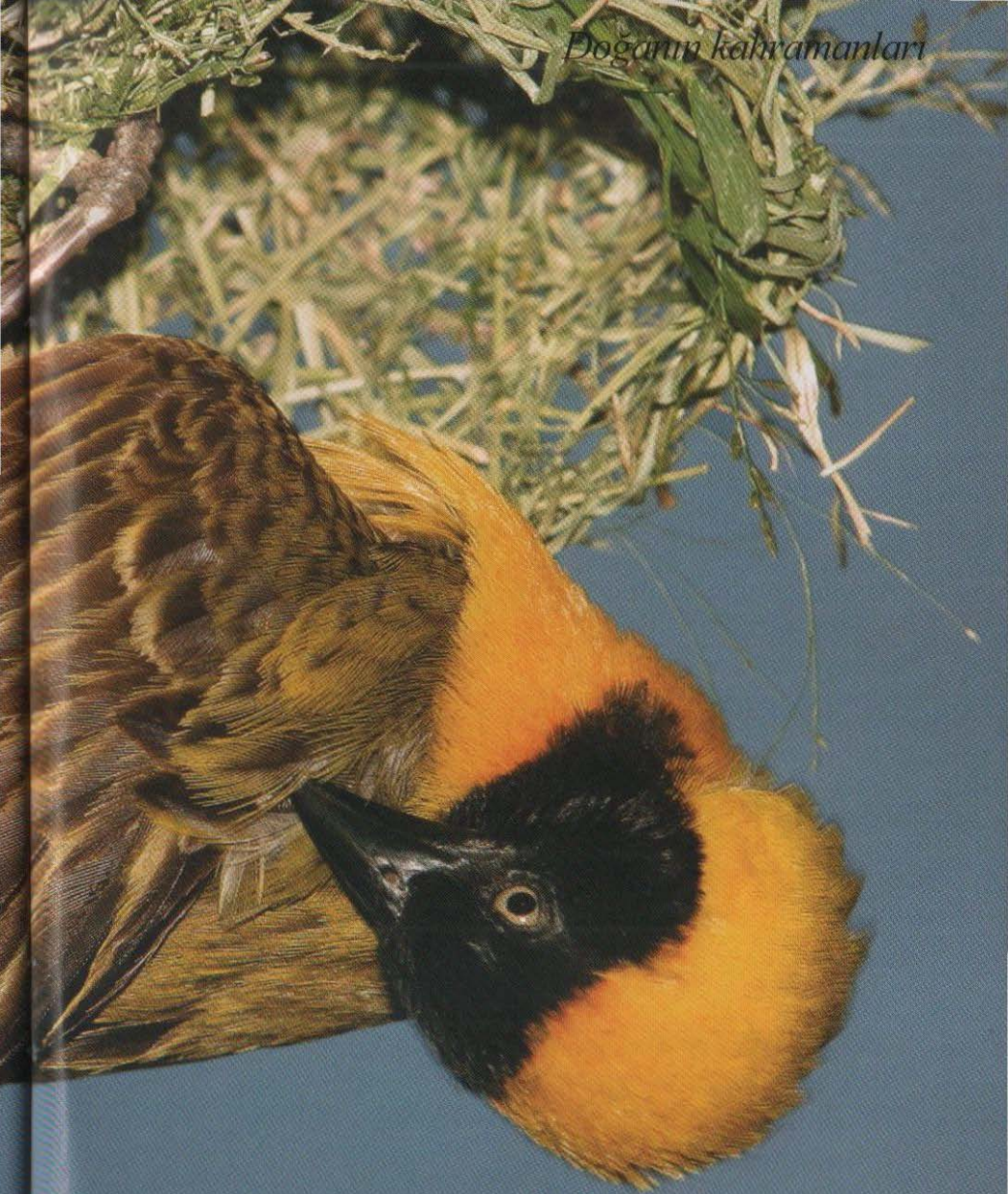

Gabon'da yaşayan kuş türlerinden Dja Nehri
çayır bülbülü, Eski Dünya türlerindendir ve
doğal yaşam alanları bataklıklardır. Çayır
bülbülleri, yaşam alanlarının kaybı nedeniyle
tehdit altındadır.

Gabon'da yaşayan ve zayıf türler listesinde yer alan bir diğer önemli kuş türü ise Gri boyunlu kaya kuşlarıdır. Mağara ve kaya tepelerinde yuvalayan bu kuşların kendilerini korumak için yüksek kayalık alanlara ihtiyacı vardır. Yırtıcılardan korunmak için ise, yuvalarının aşağısında akan bir nehir olmasını tercih ederler.

Siyah çeneli dokumacı (çulha) kuşu olarak bilinen ve adını ince dokuma yeteneğinden alan kuşlar, Gabon yerlilerinin en renkli kanatlılarından biridir. Çulhaların tüyleri, genellikle sarı, siyah ve kırmızı renklerde olsa da, kimileri üreme mevsiminde renk çeşitliliği gösterebilir.

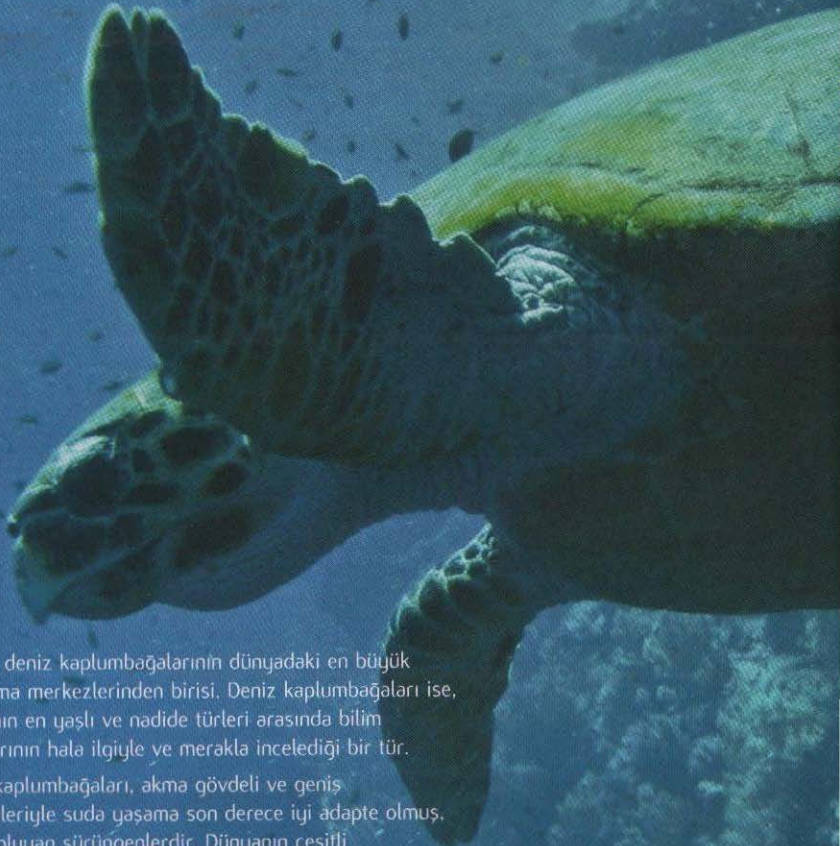

Loango dokumacı kuşları da yaşam alanlarının tahribatı nedeniyle IUCN tarafından tehlike altındaki türler listesine alınmıştır. Sadece Angola, Kongo ve Gabon'da bulunan bu kuşlar, kuru savanalarla tropikal ormanları ve bataklıkları tercih eder.

Çakallar, Batı Afrika manatileri, leoparlar, Afrika misk kedileri ve kambur balina Gabon'u yaşam alanı olarak benimseyen hayvan türlerinden. Gabon'da çok çeşitli yılan türleri de yaşıyor. Ancak Gabon'un ev sahipliği yaptığı en önemli ve nadide tür; kuşkusuz deniz kaplumbağalarıdır.

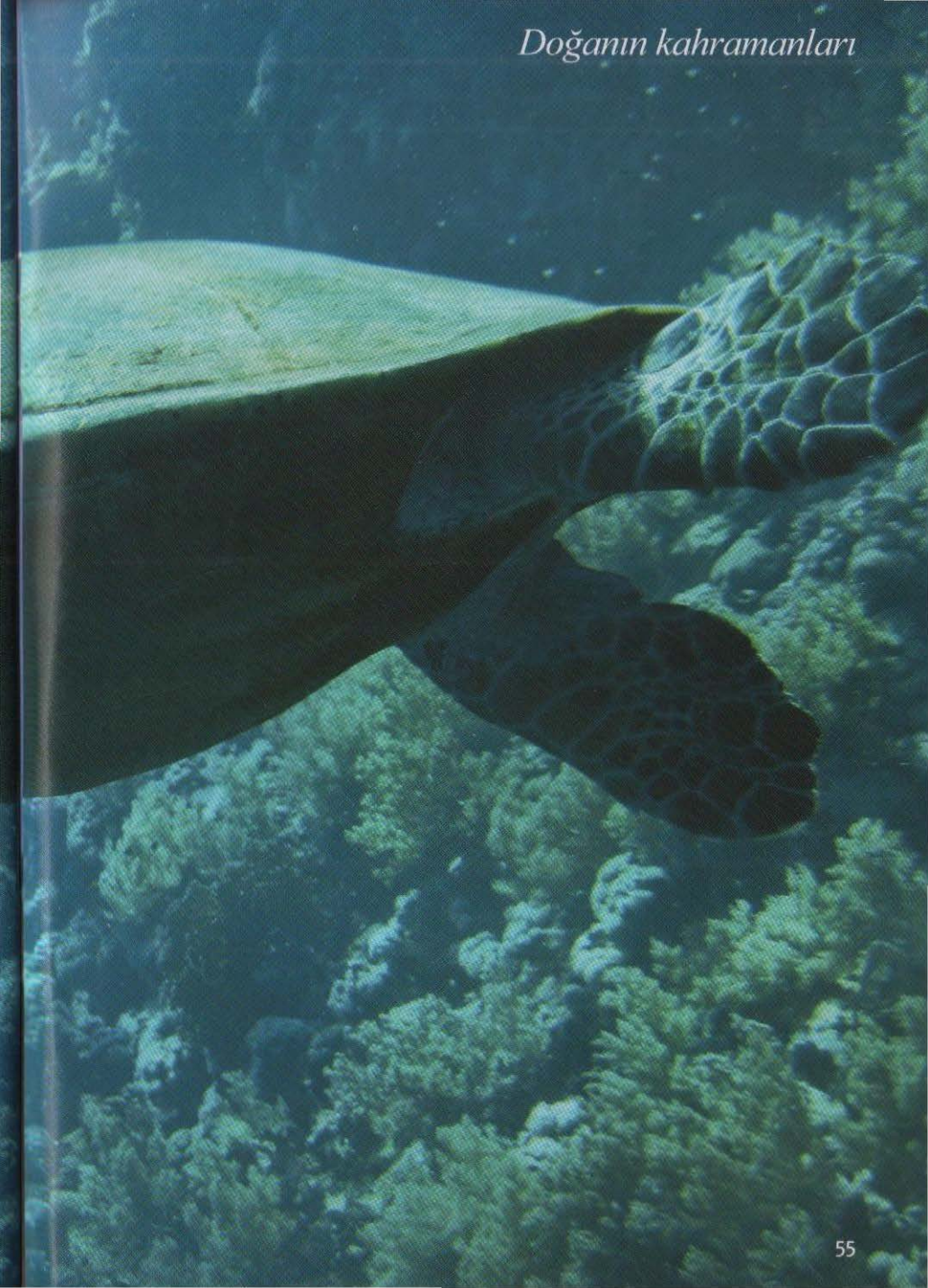
Deniz Kaplumbağaları

Gabon, deniz kaplumbağalarının dünyadaki en büyük yuvalama merkezlerinden birisi. Deniz kaplumbağaları ise, dünyanın en yaşlı ve nadide türleri arasında bilim adamlarının hala ilgiyle ve merakla incelediği bir tür.

Deniz kaplumbağaları, akma gövdeli ve geniş yüzgeçleriyle suda yaşama son derece iyi adapte olmuş, hava soluyan sürüngenlerdir. Dünyanın çeşitli bölgelerinde tropik ve subtropik okyanuslarda yaşarlar.

Deniz kaplumbağaları hayatlarının büyük bir bölümünü denizde geçiriyor olsalar da, dişi deniz kaplumbağaları yumurtalarını bırakmak için karaya çıkmak zorundadır. Haklarında çok ayrıntılı bilgiler olmasa da, beslendikleri bölgelerden yumurtlama bölgelerine doğru uzun mesafeler katederek göç ettikleri bilinmektedir.

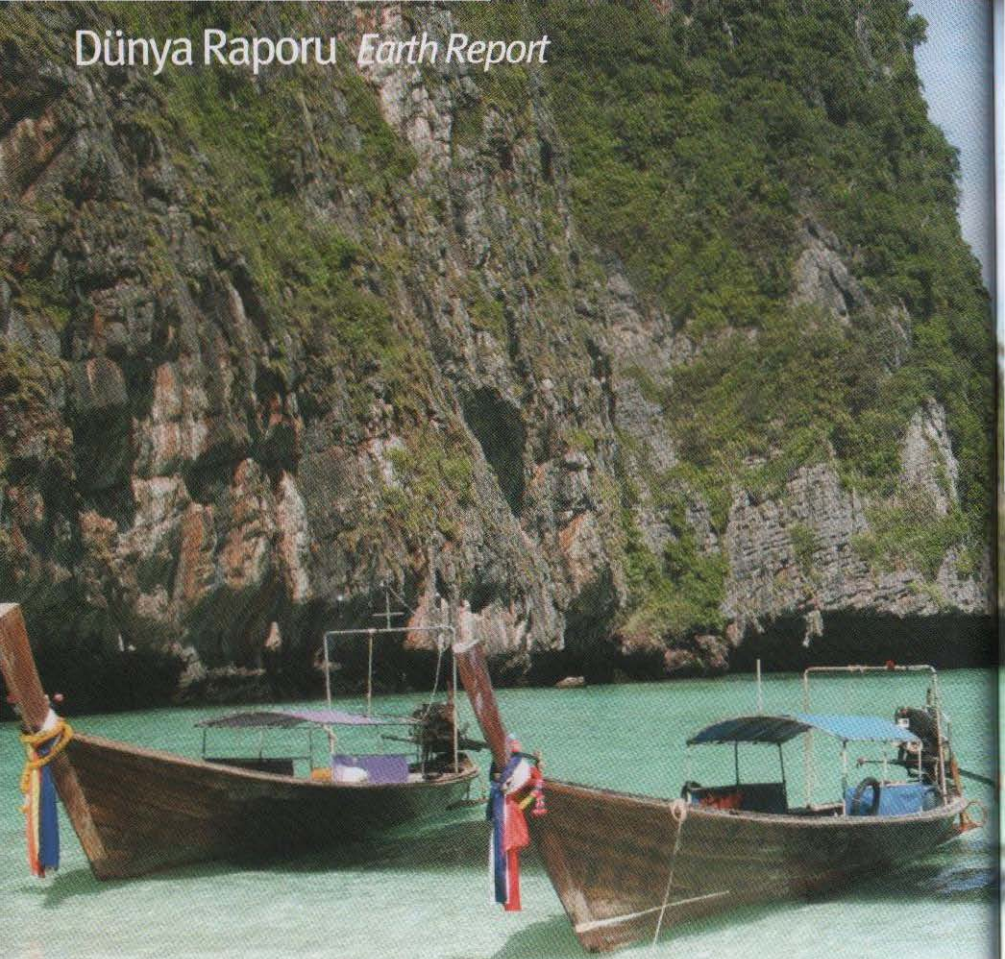

Dünya Raporu *Earth Report*

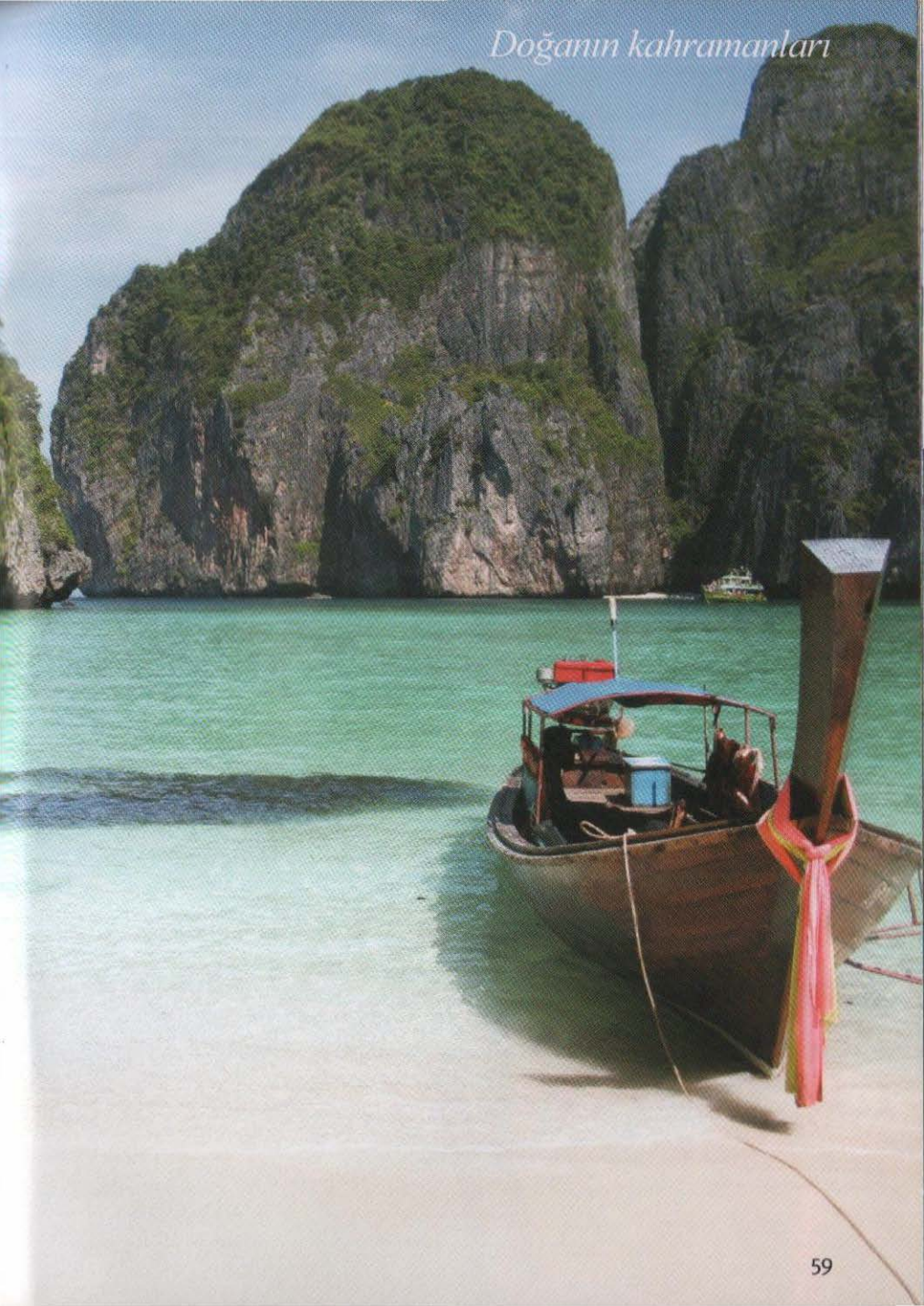
Deniz kaplumbağalarının yedi türü de tehlike altındaki türler listesine alınmıştır. Gabon'da sahile çıkarak yumurtalarını bırakan deniz kaplumbağası türü ise *Dermochelys coriacea* olarak bilinen deri sırtlı deniz kaplumbağasıdır. Bu tür, aynı zamanda, yaşayan en büyük deniz kaplumbağası türüdür. Kemiksi bir kabuğu olmadığı için diğer deniz kaplumbağalarından kolayca ayırt edilebilirler. Kemiksi kabuğun yerine, kârapası deri ve yağlı bir tenle kaplıdır. Deri sırtlı deniz kaplumbağaları ait oldukları familya içinde günümüze kadar gelebilen tek türdür.

İnsanlar günümüzde hala kaplumbağa yumurtaları toplamaktadır. Özellikle Tayland gibi Güney Asya ülkelerinde yumurta toplama faaliyetleri, tüm yerli yumurtlayan türlerin sonunu hazırladı. Bazı kültürlerde ise kaplumbağa yumurtalarının afrodizyak olduğuna inanılmaktadır. Deniz kaplumbağalarının yumurtalarının toplanması, türün neslini yok olma noktasına getirmiştir. Oysa bu kaplumbağalar deniz analarının başlıca düşmanlarıdır ve deniz anası nüfusunun dengede kalmasını sağlarlar.

Dünya Raporu *Earth Report*

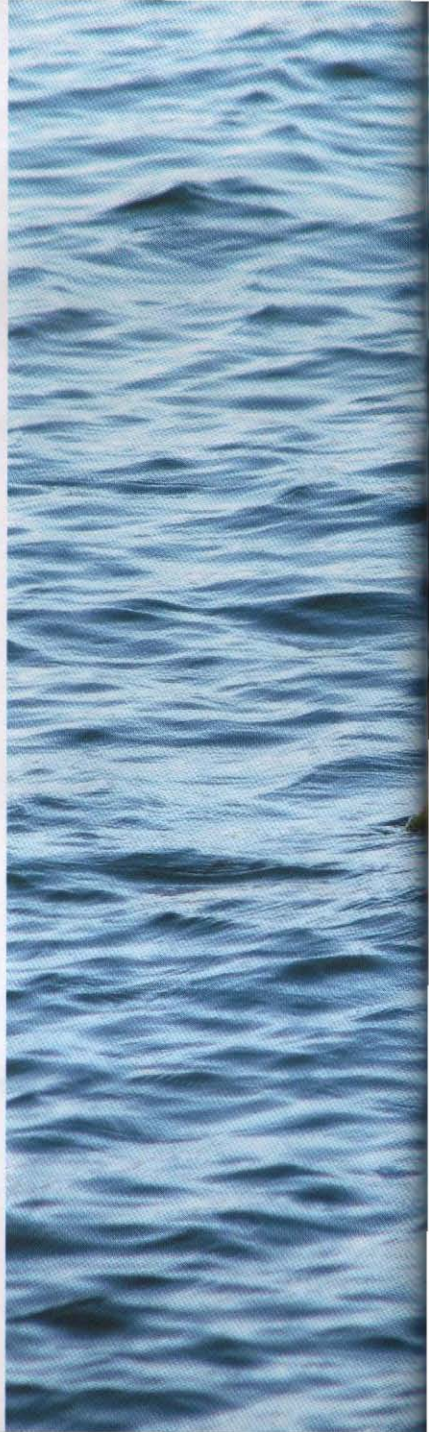
Deri sırtlı kaplumbağaların yırtıcılara karşı en savunmasız olduğu dönem, yaşamlarının ilk yıllarıdır. Kuşlar ve küçük memeliler kaplumbağaların yumurtalarını bıraktıkları yuvaları kazarak yumurtaları çaldıkları gibi, yumurtadan çıkıp denize kadar ulaşanları ise büyük balıklara yem olmaktadır. Sonuç olarak çok azı yetişkinlik çağına kadar hayatta kalır.

Deniz kaplumbağalarının soyunu tükenme sınırına getiren sebepler arasında, denizlerin kirliliği de yer alıyor. Kimyasal atıklar kaplumbağaları etkilediği gibi, plastik torbaların denize atılması bile kaplumbağaların yaşamını altüst edebiliyor çünkü bu torbalar deniz analarını yani onların başlıca besin kaynağını yok ediyor.

Deri sırtlı deniz kaplumbağalarının etleri fazla yağlı olduğu için, insanlar tarafından lezzetli bulunmuyor ve dolayısıyla etleri için avlanmıyorlar. Bu açıdan şanslı gibi görünse de, dolaylı yollardan türlerinin başlıca tehditleri arasında yine insanlar yer alıyor.

Dünya Raporu *Earth Report*

Deniz kaplumbağaları 65 milyon sene önce dinazorları yok eden tufanlardan kurtulup hayatta kalan bir tür. Bugün 20 yıldan az bir süre içinde hayvanların onda dokuzu yok oldu. Aralık ayında dişiler, okyanusu terk edip yuva yapmak ve yumurtlamak için sahile çıkıyorlar.

Yumurtladıkları zamanlar deniz kaplumbağalarının en savunmasız olduğu saatler. Çünkü tam da yumurtalarını bıraktıkları dakikalarda insanlar tarafından yakalanıyorlar. Kaplumbağalar bir seferde ortalama 80-100 yumurta bırakıyor.

En Büyük Engel

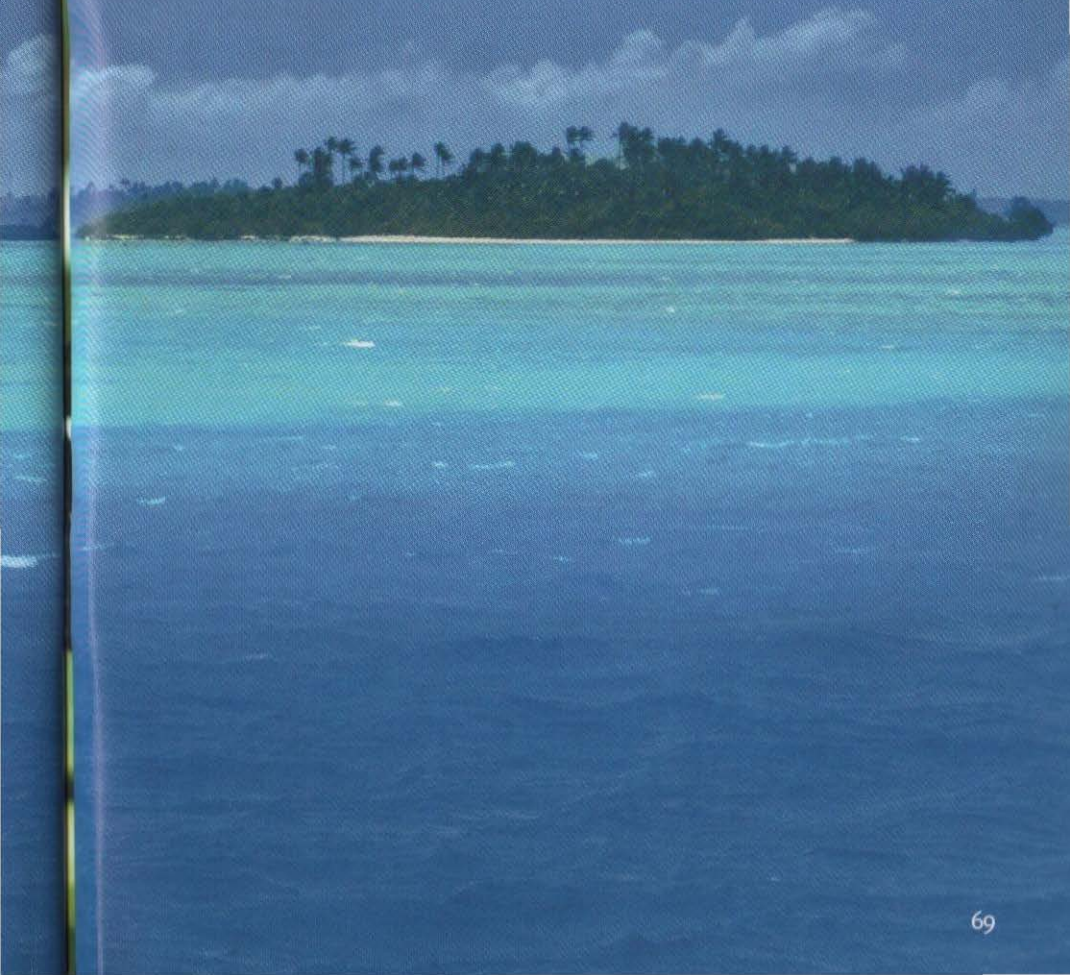
Deniz kaplumbağalarının yumurtadan çıkan bin yavrusundan sadece biri yetiskinlik yaşına ulaşabiliyor. Plajlardaki ağaç parçaları da yumurtlamak için karaya çıkan deniz kaplumbağaları için negatif bir durum. Çünkü karaya çıkan kaplumbağalar, bu yıkık ağaçlara kadar gelip geri dönüyorlar. Bu çok önemli bir sorun, çünkü Libreville ya da Port-Gentil limanlarından sahile vuran ağaçlar, yumurtlama noktasına kadar gelip dayanıyor ve bütün Gabon sahili boyunca karşılaşılan büyük bir soruna dönüşüyor.

Sanayi Avlanma

Deniz kaplumbağalarına artık Pasifik Okyanusu'nda rastlanamıyor. Atlantik'te de bu azalma her geçen gün biraz daha belirgin oluyor. Bunun nedeni sadece her gün sahile attığımız çöpler değil, aynı zamanda ve esas olarak sanayi avlanmadır. Balıkçı tekneleri kaplumbağa göç hareketlerini dikkate almıyor ve yumurtlama bölgelerinde avlanıyorlar. Kaplumbağalar çoğu zaman sahilde ölü bulunuyorlar.

Ağlayan Kaplumbağa

Deri sırtlı deniz kaplumbağaları sahildeki yuvalarına yumurtalarını bırakırken inanılmaz bir doğa olayının kahramanı oluyorlar. Kaplumbağalar yumurtalarını bırakma sırasında ağlıyorlar. Bilim adamlarını dahi şaşkına çeviren bu olay, tamamen gerçek. Kaplumbağalar gerçekten ağlıyor ve gerçek göz yaşları döküyorlar. Bu olayın elbette bilimsel bir açıklaması var. Kaplumbağa göz yaşları ikili bir işleve sahip. Birincisi; vücutlarındaki aşırı tuzun etkisini azaltmak, ikincisi de gözlerine kaçan kum tanelerinden kurtulmak.

